

УДК 811.111:811.512.1
DOI 10.35254/bsu/2024.68.24

Кадыркулова Ф.Д.
К. Карасаев атындагы БМУ
филол.илим. кандидаты,
профессор
Чурмукова Р. К.
К.Карасаев атындагы БМУ,
магистрант

АНГЛИС ТИЛИНДЕГИ ТҮРК ТЕКТҮҮ СӨЗДӨР

Кыскача мазмуну

Макалада англис тилиндеги түрк тектүү сөздөрдүн маселеси каралган. Тил бир гана ички лингвистикалык каражаттарды колдонуу менен гана өнүгө албайт. Анын лексикасын бир кыйла байытуу үчүн башка тилден айрым элементтерди, сөздөрдү, фразеологиялык бирдиктерди жана синтаксистик сөз айкаштарын алуу аркылуу ишке ашат. Бул процесске таасирин тийгизген негизги факторлордун катарында эки же андан ашык мамлекеттердин ортосундагы аскердик, соода жана маданий байланыштардын болушу керек. Түркизм - кайсы тилден болбосун түрк тилдеринен алынган сөздөр. Англис тилиндеги түркизмдерди салыштырып талдоо маанилүүлүгү алардын тарыхын жана өнүгүүсүн чагылдыруу үчүн структурасы ар түрдүү тилдердин өз ара аракеттенүүсүн изилдөө зарылчылыгы менен аныкталат. Тарыхый фактыларга кайрыла турган болсок, англис тилине түркизмдер ар кайсыл тилдер аркылуу кирген экен.

Түйүндүү сөздөр: тил, лингвистика, лексика, байланыш, түркизм, тарых, маалымат, фактылар, процесс, мамлекет.

Кадыркулова Ф.Д.
БГУ им. К.Карасаева
кандидат филолог. наук, профессор
Чурмукова Р. К.
БГУ им. К.Карасаева,
магистрант

СЛОВА ТЮРКСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы слова тюркского происхождения в английском языке. Язык не может развиваться, используя лишь внутренние языковые средства. Значительное обогащение его словарного состава достигается путем заимствования отдельных элементов, слов, фразеологизмов и синтаксических оборотов из другого языка. Среди ключевых факторов, влияющих на данный процесс, отметим поддержание военных, торговых и культурных контактов между двумя и более народами. Тюркизм - слово в любом языке, заимствованное из тюркских языков. Актуальность сопоставительного анализа тюркизмов в английском языках определяется необходимостью из-

учения взаимодействия разноструктурных языков для освещения их истории и развития. Если обратиться к историческим фактам, то тюркизмы проникли в английский язык через разные языки.

Ключевые слова: язык, лингвистика, лексика, общение, тюркизм, история, информация, факты, процесс, государство.

Kadyrkulova F.D.

*BSU named after K. Karasaeva,
candidate of philology sciences,
professor*

Churmukova R.K.

*BSU named after K. Karasaeva,
masters student*

WORDS OF TURKIC ORIGIN IN THE ENGLISH LANGUAGE

Abstract

This article examines the issue of words of Turkic origin in the English language. Language cannot develop using only internal linguistic means. A significant enrichment of its vocabulary is achieved by borrowing individual elements, words, phraseological units and syntactic phrases from another language. Among the key factors influencing this process, we note the maintenance of military, trade and cultural contacts between two or more nations. Turkism is a word in any language, borrowed from Turkic languages. The relevance of a comparative analysis of Turkisms in English languages is determined by the need to study the interaction of differently structured languages to illuminate their history and development. If we turn to historical facts, Turkisms penetrated into the English language through different languages. The main relevance of this article lies in the general provision of information about Turkisms in English.

Keywords: language, linguistics, vocabulary, communication, Turkism, history, information, facts, process, state.

Макалада биз эки тилдеги сөздөрдүн пайда болуу себептери, окшоштуктары жана кээ бир сөздөрдүн кыйыр түрдө айтылышы сыктуу аспектилерге токтолобуз. Англис тилине кирген түркизмдер мааниси жагынан эле окшош болбостон, анан айтылышы дагы окшош. Сөздөрдү маанилери менен салыштырып, кээ бир сөздөрдүн мааниси жагынан бирдей же ар кандай болгон түркизмдердин параллелдүүлүгүн карап көрөлү. Бул изилдөөдө түрдүү ыкмалар: тарыхый салыштырма, лексикографиялык булактардан тил материалдарын тандап алуу, салыштырма анализ ыкмалары колдонулду. Лексикалык параллелдерди изилдөөдө, сөздөрдүн

(фразеологизмдер) түпкү маанисин жана анын ар бир тилдин өзгөчөлүгүн белгилүү бир тилде колдонулушун карап чыгуу маанилүү. Тилдер арасындагы лексикалык параллелдер универсалдуу лингвистикалык кубулуш болуп саналат. Алар тектеш жана тектеш эмес тилдердин ортосунда пайда болушу мүмкүн. Бирок, кээ бир учурда тектеш тилдердин ортосунда кездешет. Англис тили жана түрк тектүү тилдердин ортосундагы параллелдер эки тектеш эмес тилдердин семантикалык өзгөрүүлөрүнүн натыйжасында пайда болгон. Чет тилдерди үйрөнүү процессинде лексикалык параллелдер студенттер үчүн белгилүү бир кыйынчылыктарды жаратат.

Анткени эки тилде бир эле сөздүн эки башка түшүндүрүлүшү себеп болот. Тилдер арасындагы параллелдер негизинен лексикалык денгээлдеги бирдиктерди сөздөр же фразеологиялык бирдиктер аркылуу туюнтулуп, ага экиден кем эмес тил катышат. Бирок, бул жөн гана эки тил эмес, бири-бири менен байланышта болгон тилдер болушу керек. Ошол себептен англис жана түрк тилдеринин ортосундагы параллелдерге маани бербей коюш мүмкүн эмес. Анткени, изилдөөнүн убагында англис тилинде айтылыш жагынан окшоштуктары бар түркизмдер көп кездешээрин билдик. Англис тилдериндеги түркизмдер бул тилдерде сүйлөгөндөр менен түрк элдеринин өкүлдөрүнүн өз ара байланышынын натыйжасы. Өлкөлөрдүн карым-катнаштары тилдердин байланышысыз мүмкүн эмес. Англис тилинде дүйнөлүк мааниге ээ түрк сөздөрү аз эмес. Кантип түрк сөздөрү англис тилге кирип кеткен? - деген суроо жаралат. Кантсе да жайгашкан аймактары боюнча британиялыктар башка жакта, ал эми түрктөр башка жакта дегендей. Алар жакын жерде жашашпайт, а түгүл түрк тилинин ролун жана беделди англис тили менен салыштырууга болбойт. “Түрк тилдери ар дайым дүйнөлүк окумуштуу-лингвисттердин көңүлүн буруп келген, байыркы жазма салттуу тилге ээ, дүйнөнүн ар кайсы бурчтарында жана ар бир көрүнүшүндө, түрк тилдеринде кеңири таралгандыгынан улам жигердүү изилденип келген” [1, 483-б]. Англис тил менен кошо тышкы булак болуп эсептелип келген түрк тилдери да чынында бири-бирине ички булак катары кире турган пайдалуу каражаттардын бири. Себеби аларда тилдин түпкү өзөгү, сөз жасоочу мүчөлөрү жана ыкмалары бирдей. Ар бир түрк тилинин сөздүк фондунда фонетикалык өзгөчөлүктөр менен гана айырмаланган олуттуу өлчөмдө орток сөз катмары бар. Ошондуктан кайсы бир түркчө сөз түрк табиятына ылайык колдонулган. “Ар бир түрк тили өз алдын-

ча жана жекече тил экени көз карашын олуттуу түрдө кабыл алган. Ошол себептүү 20-кылымдын башына чейин бирдей болуп келген орток жазуу, орток адабий тилдер, орток имла жана орток терминология сыяктуу түшүнүктөр эсепке алынбас болгон” [2, 5-6]. Ортодо жалпы сөздөрдүн көп болушу эч качан түрк тилдеринин бирин экинчисине көз каранды кылбайт. Түркизмдер ар кайсыл тил топторунда туруктуу сөздүк казынага ээ. Анткени түрк тилдерине кирген сөздөр мүчөлөмө сөз жасоо өзгөчөлүгү уңгулардын өзгөрүүсүз сакталышына негизделген. Сөз жасоочу мүчөлөр да, ыкмалар да бардык түрк тилдеринде дээрлик окшош болгон. “Ирек Биккининдин маалыматтарына кайрыла турган болсом, түрк элдери Евразиянын ар кайсы доорунда жана ар кайсы жеринде көптөгөн түрдүү мамлекеттерди, анын ичинде Алтын Ордо, Хунн империясы, Түрк каганаты, Тимур империясы жана башка күчтүү мамлекеттерди түзүшкөн экен. Алар англо жана саксондор менен ошондой эле Европанын башка өлкөлөрү менен соода жана саясий байланышта болгон. 1579-жылдан тартып Түркия менен Англиянын ортосунда достук мамиле түзүлгөн” [3]. Түркияга келген англис соодагерлеринин саны арбып, алар соода колонияларын түзүп, чиркөөлөрү курушкан. Түркияда жүргөн англиялыктар түрктөрдүн адеп-ахлагын, тиричилигин, үрп-адаттарын, материалдык маданиятын жана коомдук - саясий түзүлүшүн кеңири үйрөнө башташкан. Бул изилдөөнүн алкагында түркизмдер англис тилдерине түз түрк тилдеринен жана ортомчу тилдердин жардамы аркылуу кирген сөздөрдү аныктап, анын тилдик аң-сезиминдеги айрым лексикалык бирдиктерин ачып берүү болуп саналат. “Түркизмдер немец, испан, латын, италя, француз, жана орус тилдери жана башка тилдер аркылуу кирген” [3]. Мына ушинтип түрк элдери түрдүү тилдерде, анын ичинде англис тилинде да көптөгөн издерди калтырышкан.

Алардын айрымдары жаңы маанилерге же маанилик өңчөйлөргө, ошондой эле стилдик мүнөздөмөлөргө ээ болушкан. Мындай тажырыйба алардын учурдагы өнүгүү жолун эле белгилебестен, ар биринин фонетикалык, морфологиялык өзгөчөлүктөрүн сактоо менен бири - бирин толуктап, сөз байлыктарын байытууларына да көмөкчү болот. “Түрк тилдери тарыхый-экономикалык, социалдык-маданий шарттардан улам функционалдык жактан бир кылка өнүккөн. Түрк тилдери арасындагы тилдик карым-катышы жалпы түрк сөздүк тамырын түзүү, терминологияда биримдикке келүү, жакшы жетишкендиктеринен өз ара өрнөк алуу сыяктуу бардык түрк тилдеринин өнүгүшүнө жагымдуу шарттар түзүүчү механизмдердин иштелип чыгышына тоскоол боло албайт” [2, 4-6-б]. Бул маселенин бир көрүнүшүн түрк лексикографиясынан б.а. түрк сөздүгүнөн да көрүүгө болот. Ар бир түрк тилинин орусча, англисче, немисче, французча жана башка дүйнө тилдери менен түзүлгөн ондогон сөздүктөрү бар. Биккинин Иректин изилдөөлөрү боюнча “beesh-бук, body-дене, girl-кыз, beer-сыра, book-китеп, king-падыша деген ушул сыяктуу сөздөрдү байыркы хунн доорундагы түркизмдерге таандык” деп эсептейт [3]. Бул макаланын дагы бир булагы болуп, Дуглас Харпер тарабынан жазылган “Онлайн этимология сөздүгү” (Online Etymology Dictionary) болду. “Бул булактын талдоосунун натыйжасында 40тан ашык түркизмдер аныкталган” [4]. Англис тили менен түрк тили негизи бир тектүү тилге кирбегендиктен, бул эки тилдин фонетикалык жана лексикалык системалары бири - биринен түп тамыры менен айрымаланып турат. Бирок, алар байыртадан ар кандай жолдор аркылуу байланышта болгондуктан окшош сөздөр кездешип жүрөт. Англис жана түрк тилдеринин параллел колдонулган сөздөрдү талдоодо, алардын негизги факторлорун эске алыш керек. Бул макалада мааниси жагынан окшош

жана окшош эмес сөздөрдү талдаганга аракет кылабыз. Мисалы: “Father, daddy "ата, атаке" -түркчө “Baba”, өзбекче “dada”, mammy "эне"- түркчө анне, teeth "тиш"- түркчө“dis”, youth "жаш" - түркчө йаш “yas”, tough "катуу" - түркчө таш "tas", young "жаш курак"- түркчө йаңы/йаңа “yeni”, year "жыл"- түркчө йыл “yil”, foot "бут" - түркчө бут “but”, too "дагы”, me too "мен дагы"- түркчө бен де “ben de”, mouth "ооз"- түркчө ауыз/ауз “agiz”, big "чоң" -түркчө бийик “biyik”, earth “жер” — түркчө йер “jer”, eat "тамак жеу” — түркчө йе “yemek”, sun "күн" - түркчө күн “güneş”, belt "кур" - түркчө бел “bel”, татар. билбау, карач-балк. белбау ", казах. белдик, cousin “бөлө”- түркчө казн “Kuzen”, king "хан" (нем. könig, швед. kung)- түркчө хан/кан “han”, boss "башчы"- түркчө баш “bas”, belly "бел" - түркчө бел “bel”, sense "сезим" — түркчө сезим “sezim”, curd "творог” — түркчө курут “kurut”, booze "алкоголь” — түркчө буза/боза —түрк элдеринин улуттук ичимдиги, meat "эт" (швед. kött, дат. kød "мясо") — түркчө эт, goose "каз" — түркчө каз "kaz", deer "тепең" - түркчө түп/дүп, hoar "аяз” — түркчө кар/хар, turkey "үндүк" - түркчө күркө/көрке, god "кудай” — түркчө кот/кут "рух", shock "шок, сокку” — түркчө сок-/сук- "уруу, согуу”, buy "сатып алуу” —түркчө “ bay” бай, Win "жеңиш” —түркчө енг (кумыктарда), Yell "кыйкыруу, жинденүү”, to yell with pain “оору менен алышуу” — түркчө йыл-/джыл-/жел "ыйлоо”, йыл! "ыйла” , йылама! "ыйлаба!”, deem "деп эсептөө” — түрк. (татарча) диим "мен суйлөп жатам”, stomach (лат. тилинен stomachus "жутуу, даам”) "аш казан, ич, табит” — түркчө тамак "жутуу, тамак”, кыйыр маанисинде "тамак, табит”, Get маанисине карата “кетүү, келүү, жетүү, жеткирүү” get away! “кетчи!”, get here “бери кел!” — татар. китү “кетүү”, кит моннан “кет!”, карач-балк. кетерге “кетүү”, кет мындан! “ул жерден кет!”, турк. gitmek “кетүү”, git buradan! “кет бул жерден!”. Түркчө жет-/

йет- "жетүү, жетишүү, жеткирүү, жеткиликтүү"; ол анда жетти "ал ал жакка жетти", англ. he got there "ал ал жакка жетти", how did you get here? "бул жакка кантип келип калдың?", түркчө сен нечик мында джеттинг? (карач-балкар.) "бул жакка кантип келдиң?", bow "ийүү" (нем. bögen, швед. buga) — түрк. бүг-/бөг "бүгүү", uoke "моюнтурук" — түрк. жүк/йүк "жүк", soggy "ным, чийки, суулу" — түрк. сугарга (тувинск.) "сугаруу", карач-балк сугъаргъа "нымдаштыруу", су "суу", sea (нем. see, швед. sjö) "деңиз" — түрк. су "суу", baby "наристе, ымыркай" — түрк. бэби "наристе, ымыркай" [5]. Түркизмдердин англис тилине кирүү жолдорунун бири индиялык сөздөрдү англис тилине кабыл алуу болгон. "Ар кандай индиялык тилдерден англис тилине 900гө жакын сөз кирген. Алардын 40ы түрк тектүү сөздөр. Мисалы: beebеe, begum, burka, cotwal, kajawah, khanum, soorme, topchee. Орус тили аркылуу англис тилине кирген 60тан ашык түркизмдер: astrakhan, ataman, hurrah, kefir, koumiss, mammoth, irbis, shashlik жана башкалар. Поляк тили аркылуу дагы англис тилине кирген сөздөр: hetman, horde, uhlan" [3]. Андан башка дагы хунн доорунда кабыл алынган түрк тектүү, анын ичинде байыркы англис сөздөрдүн көбү башка немец тилдеринен алынган сөздөр. "Маселен, байыркы англис тилиндеги түрк тектүү tarog сөзү немец тилинде да орус тилинде да балта деген маанини түшүндүрөт. Эң кызыгы, taro—деген уңгусунан келип чыккан бул сөз араб, фарс, орус тилдеринде да кабыл алынган жана аларда, ошондой эле чыгыш түрк тилдеринде жана татар тилдеринде ал ошол эле балта деген маанисин жоготпой азыркыга чейин сакталып келет" [3]. Ар кандай чыгыш таануунун этимологиясын аныктоодо, араб жана фарс тилдеринде түрк фактору дээрлик эске алынбаган европалык тилчилерге мүнөздүү кетирилген каталарды кээ бир англис сөзү, мисалы, kourbash же kismet түрк

жана араб тилдеринде кездешсе, европалык этимологдор бул сөздү автоматтык түрдө англис тилиндеги араб тилинен алынган сөз катары классификациялайт. Байыркы маданияттын тилдери болгон араб же фарс тилдеринде түрк тилдеринин сөз байлыгынын олуттуу катмарлары бар. Бул заемдор илимий терминологияга киргизилген жана негизинен бул сөздөр коомдук-саясий жана атайын адабияттарда кездешет. Ошондуктан көпчүлүк сөздөр адамдардын бир топ чөйрөсүнө белгилүү. Мындан башка дагы крест жортуулдары доорунда кирген сөздөрдөн дагы бир мисал "sabot". Бул сөз "saboteur", "sabotage" француз тилинен алынган деп эсептелет. Чынында, араб жана эски француз тилдеринде да бул сөз Жакынкы Чыгышта жашаган сарацен түрктөрүнүн тилинен алынган. Бул сөздөрдүн баары "арабча "сабат" – "сандал" деген сөздөн келип чыккан дешет. Мындан башка дагы француз тили аркылуу кирген түркизмдер бар. Алар: badian, caique, caviar, odalisque, sabot, turkuose. Немец тилинен кирген сөздөр: shabrack, trabant; испан тилинен: bocasin, lackey; латын тилинен: janissary, sable; италия тилинен: bergamot, kiosk" [3]. Түркизмдер англис тилине бир нече тил аркылуу өткөн учурларда, көбүнчө акыркы тил француз тили болгон. Француз тилинде сүйлөгөндөрдүн түрктөр менен түз байланышы Крест согуштарынын доорунда башталган. Осмон империясы күчөгөн мезгилде көптөгөн француздар, испандар жана италиялыктар түрктөрдүн кызматында болушкан. "Венгриядан немец жана француз тилдеринин ортомчулугу менен кирген түркизмдер: coach, haiduk, kivasz, vampire" [3]. Англис тилинде эң көп колдонулган түркизмдердин бири "coach" сөзү болгон. Көпчүлүк этимологиялык сөздүктөр тренер деген сөздүн түп нуска булагы Венгриядагы биринчи чоң жабылган араба деген кыштактын аты экенин көрсөтүп турат. Бирок эски орус тилинде да түрк тилдеринен алынган

бул сөз « жүрүү үчүн жабылган чоң араба» дегенди билдирип келсе, ал кийинчерээк араба деп атала баштаган экен. Түркчө куч – “көчүп жүрүү, жылдыруу” уңгусунан ар кайсы тилдерде көптөгөн туундулар, анын ичинде орус тилинде көч, көчмөн жана көчүү деген маанини түшүндүргөн. Азыркы убакта акыркы маалыматтарга таяна турган болсок “венгер тилинде 800дөн ашык түркизм бар экен” [3]. Венгерлер Паннониядагы авар жерлерине биринчи жолу келгенде, эски орус тили *coash* деген сөздү «чоң жабылган араба» деген мааниде мурунтан эле билгенин эске алсак, венгр, орус жана немис тилдери бул сөздү венгрлер, орустар жана немистер байланышта болгон түрк элдеринин биринин тилинен, тактап айтканда, азыркы Венгриянын аймагында жашап, жеңилип калган түрк аварларынын тилинен алган дешет. 800-жылдары ал тургай аварлардын ата-бабаларынын тилинде дагы түрк тилиндеги бул сөз “унаа же араба” дегенди түшүндүргөн экен. Азыркы убакта акыркы маалыматтарга таянсак, ошол убактагы англис тилине кирген түркизмдердин көбү колдонуудан чыгып калган дешет. Калгандары негизинен түрк аймагынын флорасын, фаунасын, тиричилигин, үрп-адаттарын, коомдук-саясий турмушун жана административдик аймактык түзүлүшүн сүрөттөөдө колдонушуп келишет экен. Бирок, жалпы колдонулган жыштык лексикасына кирген түркизмдер аз эмес. “Айрым түркизмдер *bosh*, *caviare*, *coach*, *horde*, *jackal*, *kiosk* жана башка ушул сыктуу сөздөр мааниси жагынан өзгөрүлгөн” [3]. Англис тилиндеги түркизмдер эң маанилүү көрсөткүчтөрүнүн бири болуп, англис тилинин ар кандай сөздүктөрүндө (түшүндүрмө, этимологиялык, фразеологиялык) ошондой эле ар кандай көркөм чыгармаларда колдонушуп келишкен. Демек, бул аракет лингвистикалык байланышта жана тарыхый факторлордун өз ара аракеттенүүсүндө маданияттар аралык байланышта маанилүү

процессти билдирет. Түрк лексикалык элементтери ар кандай тилдерде тил механизми катары активдүү колдонулуп, өзгөчө көңүл бурууну талап кылат. Ар кандай тилдерди салыштырууда заемдор тилдин универсалдуу фактысы экендигин көрсөтүп, анын лингвистикалык маңызы алардын ар кандай тилдердин системасына кирүүсүнүн абсолюттук же салыштырмалуу хронологиясын аныктоого мүмкүндүк берет. Алуучу тилдин лексикалык-семантикалык системасына тыгыз байланышкан түрк тилдери англис жана башка тилдердин тилдик бирдиктеринин көлөмүн кеңейтип, ар кандай жолдор аркылуу колдонулат. Иликтөөбүздүн негизги алкагы түрк тилдеринен ар кандай шарттарда колдонулган түркизмдер жөнүндө болгондуктан, түрк тилдеринин ассимиляциялык даражасын аныктоого аракет кылдым. Түрк тилдеринен алынган сөздөрдүн колдонулушун көрсөткөн ар кандай булактарга таянып, англис тилине түркизмдер бир гана түзмө-түз эмес, башка тил аркылуу дагы киргенин аныктадым. Дагы бир булактын маалыматына көңүл бурсак, “46 түрк тилдүү жана 21 түрк тектүү сөздөр аныкталган. Мисалы: *turkey-cock*, *turkeyfoot*, *turkey wing*, *Turkish delight*, *Turkish knot*” [6]. Демек, түркизмдердин ассимиляциялык даражасы тарыхый шарттары жактан гана аныктала бербей, түркизмдердин англис тилине кирип кетүү жолдору, ошондой эле колдонуу жыштыгына дагы байланыштуу. Бул макаланы жыйынттыктап жатып, ошол кездеги англис тилинде кирген түркизмдердин оорду чоң жана кеңири экенин түшүндүм. Түрк сөздөрүнүн кириши же кабыл алынышы ар кайсы доордун эстеликтеринде ар түрдүү факторлор менен байланыштуу экенин билдик. Натыйжалары материалдык да, руханий да баалуулуктар болушу мүмкүн болгон бир нече маселелер бар экен. Анткени, англис тили ар кайсы доорлордо түрктөр менен түзмө-түз же болбосо башка мамлекеттер аркылуу дагы байланы-

шып турганын билдик. Узак убакыттык турмуштук жагдайларга байланыштуу тилдик карым-катнаш эки тил ортосундагы лексикалык карыз алууларды бекемдеген. Ошол себептен түркизмдер англис тилине түз жана башка ортомчу тилдер аркылуу дагы өткөн. Жазма эстеликтерде бул эки өлкөнүн ортосунда болгон байланыш процесси, алардын тилдик өз ара алмашуусу же болбосо башкача айтканда бир тилдин экинчи тилге кирип кетүүсүнө далил болгон. Ошентип биз тарых барактарына кайрылуу менен эки башка түзүлүштөгү тилдердин ортосундагы байланыштар жана бул тилдерде сүйлөгөн элдердин мамилелери байыркы заманда пайда болуп, мезгил бою үзгүлтүккө учурабаганын биле алдык. Андан ары башка

тилден кирген сөздөр ушунчалык өздөштүрүлгөндүктөн, адамдар аларды ооз эки кепте, күнүмдүк баарлашууда жана жеке кат алмашууда колдонушкан. Макалабыздын негизги өзөгүн англис тилине кабыл алынган түркизмдер түзөт. Анткени, жаңы бирдиктерди жана маалыматтарды алуу процесси жүрүп жатканда, түркизмдер өз кезегинде жетишээрлик денгээлде англис тилине жардам бергендиктен, алар күнүмдүк баарлашууда колдонуша баштаган. Бул тилдин өнүгүшүнө өтө чоң жардам берген. Кылымдар бою түрк тилдүү көчмөн элдер башка мамлекеттин элдери менен тынымсыз аралашып карым-катнашта болуп келүүсүнүн натыйжасында, чет тилдери менен аралашып, аларга өз таасирлерин калтырышкан.

Адабияттар

1. Тенишев, Э. Р. Сравнительно-историческая грамматика тюркских языков / Э.Р. Тенишев, Н.З. Гаджиева, Б.А. Серебренников и др. Фонетика. (1984). М. : Наука. 483с.
2. Жумакунова, Г. Түрк лексикографиясынын тарыхынан. / Г. Жумакунова. Б. : 2009. 4-6-б.
3. Биккинин, И. Тюркизмы в английском языке. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tatarica.narod.ru> (дата обращения: 21.11.2017)
4. Харпер, Д. Онлайн этимологический словарь (Online Etymology Dictionary) / Д.Харпер. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://etymonline.com> (дата обращения: 18.02.2024).
5. Ястреб, О.Ю. Ассимиляция тюркизмов в английском языке / О.Ю.Ястреб, З.Х. Табулова // Международный студенческий научный вестник. – 2014. – № 1. [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: <https://eduherald.ru/ru/article/view?id=11833> (дата обращения: 12.03.2024).